

La llei natural en Sant Tomàs

Tomàs d'Aquino (d'acord amb la tesi teleològica de l'aristotelisme) considera que els humans tenen determinades tendències arrelades en la seva naturalesa. No són tendències en el sentit psicològic del mot sinó que s'han d'entendre com una sèrie de línies de conducta orientades al fi específic dels humans. Si l'home és un ésser racional hi ha d'haver en ell certs trets o normes de conducta que deriven de la seva pròpia naturalesa.

Per a Tomàs d'Aquino la llei natural és evident, universal i immutable en la mesura que ha de ser norma orientadora per a tots els humans. Ha d'existir una llei moral natural en tant que expressa racionalment les demandes de la naturalesa. La llei natural és volguda per Déu en la mesura que constitueix una disposició interna de les coses.

La llei natural ha de ser evident en raó de la mateixa funció que ha de complir. En la mesura que ha de ser una norma objectiva i orientadora de la conducta humana ha de ser fàcilment cognoscible de tal manera que tothom la pugui copsar fàcilment.

El contingut de la llei natural es pot esquematitzar en tres punts:

- 1.-** En tant que substància, l'home tendeix naturalment a conservar la seva pròpia naturalesa.
- 2.-** En tant que animal, l'home tendeix a procrear.
- 3.-** En tant que racional l'home tendeix a conèixer la veritat i a viure en societat.

S'ha volgut criticar la tesi de la llei natural, considerant que els humans no tenen naturalesa sinó cultura (o en una versió més sofisticada, 'que la naturalesa humana és la cultura'), però en una concepció biològica de la naturalesa humana aquest problema no és significatiu, perquè la concepció de la llei natural es pot considerar 'de mínims' i aquests tres punts són de conflictivitat mínima. En canvi, el problema

més obvi de la teoria de la llei natural està en els límits que pugui tenir aquesta llei (p. ex.: si hem de conservar la vida: fins a quin punt són lícites les guerres?; si procrear és natural: ho podem fer en mig del carrer?).

Tomàs d'Aquino considera la llei natural com a fonament de la llei positiva. La llei positiva no pot ser una imposició del més fort sinó quelcom que deriva de la naturalesa social de l'home. Per això la llei natural ha de ser respectada per la legislació positiva, que ha de basar-se en la idea de justícia. La llei positiva constitueix una prolongació de les normes morals naturals en l'àmbit de la convivència humana.

Però la teoria de la llei natural té un altre aspecte digne d'esment: inclou una argumentació molt forta contra qualsevol tirania. En la mesura que és bo allò que pertany a la naturalesa comú, la llei és injusta si no compleix amb l'objectiu de preservar el bé comú. Allò 'natural' és sempre el bé i allò antinatural és, en conseqüència, el mal i la tirania. El ciutadà no està obligat a complir les lleis que contradiuen el bé comú. Qui les promulga perd l'autoritat i esdevé un tirà. L'autoritat que dimana de Déu només pot ser exercida pel bé comú i qualsevol governant que s'hi enfronti pot ser enderrocat — llevat que fer-ho comporti mals més grans.